

üyesi olarak bağımsızlığını aldı ve 1979'da İngiltere'nin adayı tamamen terketmesi üzerine Malta Cumhuriyeti kuruldu.

Sultan Abdülaziz, 1873'te Malta'da bir müslüman mezarlığı yaptırdığı gibi (BA, A.AMD.MV, dosya, 9/37) İstanbul'da Yıldız Parkı'nda Malta Köşkü adıyla bilinen bir köşk inşa ettirdi. II. Abdülhamid, 1883 yılında Malta'daki mezarlığa bir mescid ve çeşme ilâve ettirdi (BA, Plan-Proje, nr. 818). 1895'te Malta Saint Paul Kilisesi'nin düzenlemek istediği, Valletta heykelinin bazı işaretlerle teşhirini öngören ayın, müslüman halkı rencide edeceği endişesiyle İngiltere nezdinde yapılan girişimler sonucu engellendi (BA, Y.A. HUS, nr. 321/84). Malta, Millî Mücadele döneminde İstanbul'u işgal altında tutan İngilizler'in siyasetine ters düşen 140 Osmanlı devlet adamı, siyasetçi ve düşünür için 1919-1921 yılları arasında sürgün yeri oldu.

BİBLİYOGRAFYA :

BA, MD, VI, hk. 429, 433, 444, 453, 521, 561, 562, 565, 566, 702, 705, 714, 902, 977, 1423,

1479; BA, KK, nr. 7502, s. 1-115; BA, MAD, nr. 7738, s. 2-6; BA, A.AMD. MV, dosya, 9/37; BA, Plan-Proje, nr. 818; BA, Y.A. HUS, nr. 321/84; TSMA, nr. E. 10104; TSMK, Yeni Yazmalar, nr. 1118; Piri Reis, *Kitâb-ı Bahriye* (nşr. Ertuğrul Zekâi Ökte v.dğr.), İstanbul 1988, III, vr. 253^b-255^a; a.e., Köprülü Ktp., Hacı Ahmed, nr. 172, vr. 90^b-91^a; *İcmâl-i Eusâfi Cezîre-i Malta*, TSMK, Revan Köşkü, nr. 1648, vr. 38^{a-b}; Mâcuncuzâde Mustafa Efendi, *Malta Esirleri* (haz. Cemil Çiftçi), İstanbul 1996; Aşık Mehmed, *Menâzırü'l-avâlim* (haz. Mahmut Ak, doktora tezi, 1997), İÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 112; Fr. Balbi di Correggio, *The Siege of Malta, 1565* (trc. H. A. Balbi), Copenhagen 1961; Selânikî, *Târih* (İpsirli), I, 5-11; Âli Mustafa Efendi, *Kühhü'l-ahbâr*, İÜ Ktp., TY, nr. 5959, vr. 328^a-329^b, 346^b; Âli Efendi, *Ahbârü'l-Yemâni*, Süleymaniye Ktp., Hamidiye, nr. 886, vr. 99^b-103^a; Peçuyul İbrâhim, *Târih*, I, 410-412; Kâtib Çelebi, *Tuhfetü'l-kibâr* (nşr. O. Şaik Gökay), İstanbul 1973, s. 115-119, 153-154; Evliya Çelebi, *Seyahatnâme*, I, 263-266; Jurien de la Gravière, *Malta Muhasarası* (trc. Mustafa Şerif Kurdoğlu), İstanbul 1936; Seyyid Abdülaziz Sâlim – Ahmed Muhtâr el-Abbâdî, *Târîhu'l-bahriyyeti'l-İslâmiyye fi'l-Magrib ve'l-Endelüs*, Beyrut 1969, s. 121-122; Şerafettin Turan, "Rodos'un Zabtından Malta Muhasarasına", *Kanunî Armağanı*, Ankara 1970, s. 47-

117; Bilâl N. Şimşir, *Malta Sürgünleri*, Ankara 1985; A. Cassola v.dğr., *The 1565 Ottoman Malta Campaign Register*, Malta 1998; J. Belul, *1565 The Great Siege of Malta*, Malta 1992; Kemal Özdemir, *Piri Reis*, İstanbul 1994, harita nr. 13; Hülya Yazar v.dğr., *Yurtdışı Şehitlikler*, Ankara 1999, s. 67-68; M. Fontenay, "Les chevaliers de Malte dans le «Corso» méditerranéen au XVIIe siècle", *Revue d'histoire moderne et contemporaine*, XXXV, Paris 1988, s. 361-384; Şehâbeddin Tekindağ, "Malta", *İA*, VII, 260-266; E. Rossi, "Malta", *EP* (İng.), VI, 295.

İDRIS BOSTAN

MA'LÛF, Luvîs
(1867-1947)

el-Müncid adlı Arapça sözlüğüyle tanınan Beyrutlu hristiyan din adamı (bk. el-MÜNCİD).

MA'LÛL
(bk. İLLİYET; MUALLEL).

MÂLÛLZÂDE MEHMED EFENDİ

(bk. MEHMED EFENDİ, Mâlûlzâde).

MA'LÛMÂT
(Mعلومات)

II. Abdülhamid döneminde yayımlanan haftalık ilmî ve edebî dergi.

Maliye Mektûbî Kalemi mümeyyizi Mehmed Fuad ile Artin Asaduryan'ın birlikte çıkardıkları dergi, 10 Şubat 1309 – 20 Nisan 1311 (22 Şubat 1894 – 2 Mayıs 1895) tarihleri arasında toplam kırk sekiz sayı yayımlanmıştır. Türk edebiyatı tarihi bakımından *Ma'lûmât*'ın önemi, bir süre sonra *Servet-i Fünûn* mecmuası çevresinde Edebiyât-ı Cedîde topluluğunu meydana getirecek olan devrin bir kısım genç edebiyatçılarının bir araya gelip faaliyet göstermeye başladığı ilk yayın organı olmasından gelir.

İsmâil Safâ'nın çıkardığı *Mirsad*'in Eylül 1891'de kapanmasından sonra, aynı zamanda genç şairler arasında en çok ümit vaat eden Tevfik Fikret'i yeniden yazı hayatına döndürmek üzere Ali Ekrem'in (Bolayır) ön ayak olmasıyla 1893 yılı sonlarında Hüseyin Kâzım'ın (Kadri) evinde bir toplantı yapıldı. Toplantıda genel bir durgunluk içinde bulunan Türk edebiyatını yeniden canlandırma konusu tartışıldı. Bu amaçla, yayın izni daha önce alınmış olan

Mehmed Fuad'ın *Ma'lûmât* dergisinin ilk sayısının kapağı

Ma'lûmât'ın başyazarlığına Tefvik Fikret'in getirilerek derginin yayım hazırlıklarına başlanması kararlaştırılır.

Şekil ve muhteva itibarıyla o sırada çıkarılan diğer dergilerden pek farklı olmayan büyük boyda ve sekiz sayfa hacmindeki dergi başlangıçta bazıları imzasız olmak üzere ilmî, fennî ve biyografik yazılar, bir kısım manzumeler ve zaman zaman devrin edebî faaliyetlerinin ele alındığı makalelerle Şubat 1894'te yayımlanmaya başlanır. Bunlar arasında Alexandre Dumas'nın *La dame aux camelias* adlı eseri hakkında bizzat kendisinin bir yazısının tercümesi (nr. 4), İslâm filozoflarından Fârâbî (nr. 2), İbn Bâcce (nr. 3) ve İbn Haldûn (nr. 7) üzerine bazı makaleler, sanata ilgili Fransızca bir yazının tercümesi (nr. 5), buharlı lokomotiflerin son durumuyla ilgili bir yazı (nr. 5), İran edebiyatı hakkında birkaç sayı devam eden bir makale (nr. 4-6), Goethe'nin *Werther*'iyle ilgili bir tefrika (nr. 10-22), hat sanatına dair bir yazı ile (nr. 7-8) zaman zaman bazı kitap tanıtma yazılarına da (meselâ bk. Nûreddin Ferruh'un *Şafak Sadaları* hakkında bir yazı, nr. 28) yer verilmiştir.

Tefvik Fikret, derginin kuruluşu ve çıkışı sırasında çalışmalarına doğrudan doğruya katılmakla beraber başlangıçta kendi adıyla herhangi bir şiir veya makale yayımlamaz, ancak 24. sayıdan itibaren Mehmed Fikret, Mehmed Tefvik, E(sad) Necib imzalarıyla, zaman zaman da imzasız olarak çeşitli şiirleri yer alır. Tefvik Fikret, daha sonraki yıllarda sanat anlayışında büyük farklılıklar meydana gelse de Galatasaray Sultânîsi'nde kendisini şiir yazmaya teşvik eden hocası Muallim Feyzî'nin eski tarzdaki bir kısım şiirlerine de dergide yer vermiş (nr. 10, 13, 16: "Muallim Nâci İçin Mersiye", nr. 17, 19, 29, 32), ayrıca Muallim Feyzî'nin talebelerinden Hüseyin Dâniş'in manzum ve mensur makale ve tercümelerini de yayımlamıştır (nr. 12, 13, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 23, 28, 33, 34). Dergide Tefvik Fikret'ten başka yeni tarzda çeşitli şiirleri yayımlanan şairler arasında İsmâil Safâ, Hüseyin Sîret, Menemenlizâde Mehmed Tâhir, H. Nâzım, A(yın) Nâdir, Süleyman Nazif, Abdullah Cevdet ve Ahmed Vefâ gibi isimler yer alırken Muallim Feyzî, Hüseyin Dâniş, Müstecâbizâde İsmet Bey, Vehbîzâde Rüşdü, Ömer Fahri, Saffet ve Mehmed Rifat gibi eski tarzda şiir yazan şairlerin eserlerine de rastlanmaktadır.

Mehmet Kaplan, Tefvik Fikret'in Batılı şiir görüşünü bu yıllarda *Ma'lûmât*'ta yayımlamaya başladığı şiirleriyle idrak etti-

ğini ve bundan böyle hayalden veya tablo fikrinden hareket ederek şiir yazdığını belirtir. Dergide Tefvik Fikret'in, şiirleri yanında imzalı ve imzasız çeşitli makaleleriyle Fransızca'dan bazı şiir çevirileri de çıkmış, buradaki şiirleri İsmail Hikmet Ertaylan tarafından *Tefvik Fikret Ma'lûmât*'ta adıyla bir kitap haline getirilmiştir (İstanbul 1965). Tefvik Fikret *Ma'lûmât*'ta yayımladığı, şiirinin gelişme çizgisini de gösteren şiirlerinden sadece üçünü ("Ey Yâr-ı Negamkâr", "Muhabbet-i Şâirâne", "Tulûa Karşı") *Rübâb-ı Şikeste*'nin "Eski Şeyler" bölümüne almış, geri kalan on üç şiirine ise burada yer vermemiştir.

Ali Ekrem hâtıratında, *Servet-i Fünûn*'dan önce bir bakıma Edebiyat-ı Cedîde topluluğuna hazırlık sayılabilecek *Ma'lûmât*'ın dönemin genel havası ile biraz da yönetimin psikolojik baskıları sonucu kendiliğinden kapandığını belirtmektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

Mehmet Kaplan, *Tefvik Fikret: Devir, Şahsiyet, Eser*, İstanbul 1971, s. 57-73; Hasan Duman, *Katalog*, s. 228-229; İsmail Parlatır, *Ali Ekrem Bolayır*, İstanbul 1987, s. 6-7; *Ali Ekrem Bolayır'ın Hâtıraları* (haz. Metin Kayahan Özgül), Ankara 1991, s. 438-447; *Edebiyat-ı Cedide'ye Dair Ali Ekrem'den Rıza Tevfik'e Bir Mektup* (haz. Abdullah Uçman), İstanbul 1997, s. 30-33.

ABDULLAH UÇMAN

MA'LÛMÂT

(معلومات)

II. Abdülhamid devrinde yayımlanan ilmî, fennî ve edebî muhtevalı haftalık dergi.

11 Mayıs 1311 – 7 Ağustos 1319 (23 Mayıs 1895 – 20 Ağustos 1903) tarihleri arasında 423 sayı yayımlanmış olup Türk basın tarihinde Baba Tâhir adıyla tanınan Mehmed Tâhir tarafından çıkarılmıştır. Dergi, yayımlandığı dönem itibarıyla Türk edebiyatında çeşitli gruplaşmaların ve tartışmaların ortaya çıktığı bir sırada edebî ve kültürel faaliyetlerin gelişmesinde önemli bir rol oynamıştır. Devrin diğer mecmualarından farklı olarak bazı resim ve fotoğraflar ihtiva ettiğinden dolayı *Musavver Ma'lûmât* adıyla da tanınan derginin ilk sayısında çıkış amacı şu şekilde açıklanmıştır: Hukuk, iktisat, ahlâk, din, eğitim, pedagoji, biyoloji, ziraat, askerlik, ticaret, maarif, tıp, tarih, mûsiki, coğrafya, kimya, astronomi, elektrik, fotoğrafçılık, dil, edebiyat, kadın, aşk, aile

ve diploması gibi pek çok alanda yerli ve yabancı bütün faaliyetlerden okuyucular haberdar edilecek; edebî sahada tanınmış yerli ve yabancı yazarların eserleri ve şahsiyetleri tanıtılacak, ayrıca dünyada ne olup bittiğine dair son haberler verilecek; yeni buluşlarla önemli siyasi olaylar da belli bir bakış açısından değerlendirilecektir. Dergideki "İcmâl-i Edebî" sütununda ise bir hafta boyunca gerek Osmanlı gerekse Avrupa basın ve edebiyat çevrelerinde görülen dikkate değer gelişmeler duyurulacaktır.

Sekiz yıl boyunca yayımını aksatmadan sürdüren *Ma'lûmât*, izlediği tutarlı yayım politikası sayesinde Osmanlı ülkesinin hemen her tarafında ilgiyle okunan ve aranan bir dergi olmuştur. Akdeniz ve Ege adaları ile Kıbrıs, Balkanlar, hatta Mısır'dan gelen çeşitli haber, yazı ve mektuplar dergi sayfalarında yer almıştır. *Ma'lûmât* Türkçe'nin sadeleşmesi, gazete makalesi, fıkra, hikâye ve şiir gibi yeni edebî türlerin gelişmesi yolunda özellikle genç kalemleri teşvik etmek amacıyla bazı yarışmalar düzenlemiş ve ödülleri dağıtmıştır.

Avrupa'daki edebî gelişmelerin günün gününe takip edildiği görülen dergide yeni ölmüş edebiyatçılarla ilgili değerlendirmelerin yanı sıra bir kısım edebiyat tartışmalarından da bahsedilmiştir. Lamartine, François Coppée, Victor Hugo, Guy de Maupassant, Alexandre Dumas, Paul Bourget ve Pierre Loti gibi isimler başta olmak üzere romantik ve realist Fransız şair ve yazarlarından çevirilere veya onlarla ilgili tanıtma yazılarına yer verilmiş (meselâ bk. "Lamartine ve Âsârı", nr. 17; "Goncourt'lar", nr. 48; "George Sand Meselesi", nr. 58; "Guy de Maupassant", nr. 65; "Emile Zola ve Âsârı", nr. 71-72; "Alphonse Daudet", nr. 113-114; "Zola Davasının Temyizi", nr. 129; "Taine", nr. 163-165; "Pierre Loti'ye Dair", nr. 166), ayrıca "İtalyan Edebiyat-ı Hâzırası" (Refik Âlî, nr. 171-178) gibi birkaç sayı devam eden incelemeler de yer almıştır. O döneme ait edebî meseleler hakkında önemli bir belge niteliğindeki "İcmâl-i Edebî" sütununda Türk edebiyatı üzerine çeşitli değerlendirmelerle birlikte dil, tarih, mûsiki ve felsefeye dair dikkate değer makaleler yayımlanmıştır. Derginin "Kısm-ı Nisâ" bölümünde kadınlar için faydalı olabilecek mâlûmat yanında çeşitli elbise modellerine kadar değişik konularda bilgi verilmiş, arka kapağında ise fennî nitelikte bilmecelemlerle bilhassa çocuklara yönelik yayımlar yapılmıştır.